

ВЛАДАН МАТИЋ

УПОЗНАВАЊЕ С ТАРТАРИЈОМ У ВРЕМЕНУ ПАРЕ

Тартарија је назив који је био у широкој употреби до краја 19. века и односио се на пределе Сибира, Монголије и Средње Азије. Ово подручје било је непознато старим Грцима, који су сматрали да је Каспијско море део океана који опасује свет, а у средњем веку у представама Европљана било је испуњено митским бићима и измаштаним краљевствима, међу којима је најпознатије краљевство Презвитера Јована. Прва систематска истраживања овог подручја почињу у 19. веку, с А. Хумболтом, Семјоновом, Пржевалским, Потањином, Пјевцовом, Валикановим, Вамберијем и Хедином, да поменемо само најпознатије међу њима. Паралелно с овим мапирањем темеља нашег света, шири се и мит о Шамбали, који лежи у корену Теозофије и свих њених деривата до дана данашњег.

Кирхер је тврдио да су земље Истока у прошлости први населили Египћани одмах после Потопа. Веровао је да кинеска култура има египатске корене који јасно могу да се опазе у кинеском писму, хијероглифима. Кинези су исто тако поштовали и учење Хермеса Трисмегиста, мада су га називали Конфучије. А обожавали су и египатску богињу Изиду, с тим што су је звали Пуса (како је тврдио, у Јапану су обожавали њену мушку верзију звану Фомбом). (Џон Гла-си, *Човек њојрешних схваћања, живој експедицији у доба промена*)

Документи које проучавају су разноврсни, и из разних епоха.

Ту су историјске књиге: хронике, синтезе, монографије које обрађују поједине теме, као што је промена салинитета Каспијског мора, биографије виђенијих личности, описи ратних операција.

Ту су и неке друге књиге: романи, митови, збирке есеја и прича. Путописи, међу којима је највише фрагмената из књига великог путника Карла Маја.

Ту су биографије научника: Ајнштајна, Херодота, Фићина, Парацелзуса, Тесле, Кончаловског, Платонова, Карла Маја, Стивенсона и Жила Верна...

[...] Данас говоре о амулетима и компјутерским апликацијама. Из књига које су читали, схватају да су то некакве слике које дејствују на стварност. Како, не знају. Описују њихов изглед, упоређују дејства. И то је све што могу, да израђују каталоге ових слика, у нади да ће неко, некада, наћи кључ. (Владан Матић, *Изјубљени траг*)

Свет у којем данас живимо је измерен, и каталогизиран, у највећој мери, у деветнаестом и почетком двадесетог века. Пејзажи маште сада, пошто је то учињено, могу да се пројектују на друге планете, у будућност или најдубљу прошлост, али не у свет око нас, чија свака тачка нам је доступна, путем превозних средстава или слика у реалном времену.

Почело је са паробродима и железницама. Са њима су некадашњи циљеви мукотрпних вишегодишњих путовања постали одскочне даске за откривање белих мрља на мапама.

За пописивање свих биљака на свакој страни сваке падине доскора митских планина.

Или потрагу за митским градовима.

У Сибиру, Монголији и Средњој Азији, те планине биле су Алтај, Тјен Шан, Памир и Хималаји.

Градови су били Александрије, Шамбала, Агарта, Асгарта и Китеж. И други, тада још увек неименовани градови из старијих и напреднијих прошлости.

Биле су и две групе путника.

Први су уписивали тачке по мапама. На њих су уносили језера на којима се заустављају дивље патке и фламинзи на својим миграцијама, планинске врхове и превоје.

На *шаранијасе* који су се ломили, на леђа мазги и двогрбих камила товарили су научну опрему: компасе, теодолите, телескопе, апарате за мерење притиска, влажности ваздуха и брзину ветрова; уз помоћ којих су мерили висину сваког планинског превоја и дубину сваког кланца. Ловили су дотад по каталозима незабележене животиње, па их пунили травама не би ли издржале пут до прве железнице, одакле би их отправљали музејима. Пунили су хербаријуме. У мапе су уписивали речне токове и исправљали митске представе о планинским ланцима.

По караван-серајима и ноћиштима у планинским и пустињским пустарама слушали су и бележили приче својих водича и путника са којима су им се путеви укрштали: повести давних, и вероватно, митолошких битака и њихових хероја, историје несталих градова. Почињали су да разликују племена и њихове родослове, да уче њихове језике.

За оне друге, све потраге су биле заправо једна једина:
За градом;
У којем живи мудрац;
Који зна распоред књига у изгубљеној библиотеци;
У којој се налази најважнија књига, сума свих осталих;
У којој се налази путоказ који нам говори како да нађемо стварни и савршени свет чија је једна од копија овај наш.
Та књига је писана језиком којим су писане руне на камењу;
Које су умели да прочитају преци тајанствених чувара;
Који живе ту, поред нас.

Иза првих, остао је наш свет.
Иза оних других, наш сан.
А понекад су и једни и други тражили исте градове, и исте библиотеке.

На пример, и једни и други сањали су о Тибету, о списима древне науке у библиотекама његових манастира.

И мало ко је у њега доспео. Чак ни Николај Пржевалски, који је у своја четири путовања којима је прокрстарио, и после којих је описао, скоро целу *Тартиарију*, није успео да види легендарну Ласу.

Први су на пут носили мапе у које су уписивали речне токове, и мостове, и путеве по планинским превојима, и градове, и војничке постаје. Иза њих, долазили су војници, инжењери који су градили пруге, путеве и нове мостове, и градитељи који су градили нове градове. И трговци, и бегунци из околних царстава, који су их насељавали.

Други су на пут носили уверење да све наше свете књиге потичу из истог извора. Онда су покушавали да то што су видели у сновима о далеким планинским висовима и изгубљеним долинама преточе у јединствену повест.

Иза њих, долазили су сањари, и приповедачи, који су приповедали о измишљеним царствима, или о онима који су их тражили.

И једни и други биће, неизбежним протоком времена, побркани и заборављени.

Да би неко, некада, испричао ону причу коју ни једни ни други нису били у стању да нам испричају до краја, а била им је на врх језика.